

А. Колісниченко, С. Харицька. Проблеми адаптації студентів ВЗО до навчання у період воєнного стану. Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура: збірник наукових праць / за заг. ред.. О. В. Ковтун. – К.: НАУ, 2023. С. 159-162.

Анна Колісниченко
Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)

Світлана Харицька
Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)

Фейк як одиниця медіаманіпуляції соціальною думкою

***Анотація.** У сучасному соціокультурному просторі важливо бути критичними споживачами інформації, перевіряти джерела, шукати підтвердження фактів та не поширювати сумнівну або неперевірену інформацію. Розгляд формування навичок розуміння, оцінки та використання інформації є основною темою дослідження.*

***Ключові слова:** фейк, інформаційна гігієна, маніпуляція, критичне мислення.*

Fake as a unit of media manipulation of social opinion

***Abstract:** In modern socio-cultural sphere, it is important to be critical consumers of information, check sources, seek confirmation of facts and not spread unverified information. The main aim of the paper is to research the formation of skills of understanding, evaluation and use of information.*

***Key words:** fake, information hygiene, manipulation, critical thinking.*

Фейк (вигадка, подвійник, брехня) є однією з форм медіаманіпуляції, яка впливає на формування та маніпулює соціальною думкою. Використовуючи фальшиві новини, інформацію та фотографії, особи, групи або організації можуть змішати факти з міфами, створюючи невірну, часткову або

спотворену картину реальності. «Війна внесла свої корективи, оскільки кризові явища значною мірою впливають на стан та ефективність формування громадянина» [3, с. 156], тому зловживання фейками може мати різні цілі, включаючи вплив на громадську думку та політичні процеси, сіяння паніки та хаосу, заробіток на рекламі, або намагання спотворити образ певної особи, групи або організації.

Головним недоліком фейків є те, що вони можуть руйнувати довіру до медіа та інформаційних джерел загалом. Заплутаність, особливо в Інтернеті, ускладнює розрізнення між правдою та фальшивою інформацією. За статистичними даними 52% українців споживають новини з телебачення, а 42% українців ніколи не перевіряють інформацію на достовірність [4]. Половина українців переконані, що вміють розпізнати фейки. Насправді лише 3% можуть це зробити. Показовим прикладом інкорпорації «достовірних» новин у медіапростір є в популярне YouTube шоу «Превентивний удар», де учасники вигадують сенсаційні «новини» для російських пабліків [2]. Відсутність впевненості в автентичності інформації може допомогти медіаманіпуляції та знизити якість соціальної думки. Саме тому Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій акцентує на ретельному аналізі змісту інформації [5].

Безпечне споживання інформації в освітньому просторі набуло вагомого значення. Інформаційна гігієна в освіті – це комплекс заходів, спрямованих на втілення безпечного та продуктивного використання інформаційних технологій та ресурсів у навчальних закладах. Головною метою інформаційної гігієни в освіті є формування у здобувачів навичок розуміння, оцінки та використання інформації з використанням сучасних технологій. Вона також спрямована на розвиток критичного мислення, самоконтролю та саморегуляції молоді у процесі використання інформації. У закладах вищої освіти на постійній основі організуються лекції, круглі столи, диспути і т. д., на яких студенти обговорюють різноманітні механізми маніпулювання глядацькою думкою, способи викликати довіру до телеканалу та журналістські стандарти подачі інформації. Особливу зацікавленість викликає диференціація різноманітних

типів телевізійних програм, адже подекуди ток-шоу домінують над новинами [1]. Отож, особливо важливо дотримуватися основних принципів інформаційної гігієни в освіті:

1. Правильне використання інформаційних технологій: здобувачі повинні навчитися ефективно використовувати комп'ютери, мобільні телефони, планшети та інші пристрої, а також програмне забезпечення та онлайн-сервіси.

2. Розуміння джерел інформації: студенти повинні вміти оцінювати достовірність та якість інформації, отриманої з різних джерел, таких як Інтернет, довідкова література, книги, журнали тощо.

3. Критичне мислення: здобувачі повинні вміти аналізувати, порівнювати, синтезувати та оцінювати інформацію, щоб приймати обґрунтовані рішення та формувати власну думку.

4. Конфіденційність та безпека: студенти повинні знати про ризики та проблеми, пов'язані зі спільним використанням особистої інформації, а також бути свідомими правил безпеки в Інтернеті.

5. Етичне використання інформації: здобувачі повинні розуміти правила та норми поведінки в Інтернеті, відповідати за свої дії та поважати права інших користувачів.

Інформаційна гігієна в освіті має велике значення у сучасному світі, оскільки допомагає студентству розвивати необхідні навички та компетенції для успішного функціонування в інформаційному суспільстві. Завдяки правильному використанню інформаційних технологій та розумінню принципів інформаційної гігієни, вони зможуть добувати, зберігати та використовувати інформацію з користю для свого навчання та особистого розвитку.

Список використаних джерел

1. Безпечне споживання інформації
<https://youtu.be/rKoukj3N3Rg>

2. Жабагадюка
https://www.youtube.com/channel/UC5ZUSG4m_iKQ1wp9JPa7LNg
3. Харицька С. В., Колісниченко А. В. Виховна функція роботи гуртка під час кризової трансформації національної самосвідомості. Формування резильєнтних компетентностей здобувача освіти в період трансформацій, сучасних викликів та кризових станів суспільства : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 3 липня – 13 серпня 2023 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 155-159.
4. Як не стати овочем
https://m.youtube.com/watch?v=NEWuOxK2S_w
5. Як розпізнати фейк?
<https://minre.gov.ua/2023/08/27/yak-rozpiznaty-fejk/>